

МЕТОДИ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ВИКЛАДАННЯ НА КЛІНІЧНІЙ КАФЕДРІ

І.С.Тимків

Івано-Франківський національний медичний університет

МЕТОДЫ ПОВЫШЕНИЯ КАЧЕСТВА ПРЕПОДАВАНИЯ НА КЛИНИЧЕСКОЙ КАФЕДРЕ

И.С. Тымкив

Ивано-Франковский национальный медицинский университет

METHODS OF INCREASING THE QUALITY OF TEACHING AT THE CLINICAL DEPARTMENTS

I.S. Tymkiv

Ivano-Frankivsk National Medical University

Резюме. Ефективність процесу навчання залежить від обох його учасників – педагога та студента, тому з нашого боку необхідно керуватись аксіомою: «Щоб бути добрим викладачем, необхідно любити те, що викладаєш, і любити тих, кому викладаєш». В комплексі із застосуванням сучасних методик навчання та розуміння педагогічного процесу такий підхід сприяє зростанню якості освіти.

Ключові слова: *якість викладання, клімат навчання, самостійне навчання, клінічна кафедра.*

Резюме. Эффективность процесса обучения зависит от обоих его участников - педагога и студента, с нашей стороны необходимо руководствоваться аксиомой: «Чтобы быть хорошим преподавателем, нужно любить то, что преподаешь, и любить тех, кому преподаешь». В комплексе с применением современных методик обучения и понимания педагогического процесса такой подход способствует росту качества образования.

Ключевые слова: *качество преподавания, климат обучения, самостоятельное обучение, клиническая кафедра.*

Summary. The effectiveness of the learning process depends on its participants - both teacher and student; as far as the teachers are concerned they must be guided by the axiom: "To be a good teacher, you need to love what you teach and to love those you are teaching." In the combination with the use of modern teaching methods and an understanding of the pedagogical process, this approach contributes greatly to the quality of education.

Keywords: *quality of teaching, learning climate, self-study, the clinical department.*

В ході навчального процесу на клінічних кафедрах кожен з нас, викладачів, в більшій чи меншій мірі, стикався з проблемою самооцінки якості викладання. Впродовж семестру паралельне навчання здійснюємо в кількох групах одного і того ж курсу, факультету, ідентичних по віку, якості середньої освіти – а результат децю відмінний. Аналізуючи відповіді студентів під час підсумкового модульного контролю, захоплення від думок, аналізу, мислення одних змінюється повним розпачем при вловлюванні «перлів» студентів іншої категорії.

Як здійснювати навчальний процес так, щоб і викладач, і студент одержували задоволення від спільної праці, при цьому зацікавити майбутнього колегу саме нашим профілем клінічної медицини та дати максимум знань та вмінь? Як підвищити якість співпраці?

Згідно з сучасними соціологічними поглядами надзвичайний вплив на якість освіти має **клімат навчання**. До компонентів клімату навчання відносяться:

1. Стимуляція:

- демонструвати інтерес як до теми заняття, так і до студента;

- використовувати мову рухів тіла;
- використовувати живий, різноакцентований голос;
- створювати робочу обстановку.

2. Залучення:

- дивитися на студентів;
- слухати студентів;
- заохочувати студентів до активної участі;
- уникати монополізації дискусії.

3. Повага і сприятлива обстановка

- називати студентів по іменах; брати до уваги особисті проблеми/ситуації студентів;

- виявляти повагу до інших поглядів;

- уникати насмішок, залякувань, переривань відповіді студента.

4. Визнання меж можливостей:

- визнавати межі здібностей студентів;

- запрошувати студентів поділитися своїми проблемами;
- визнавати власні помилки;
- уникати догматизму у викладанні.

Дуже важливою складовою є також **контроль за заняттям**. Тут є важливими:

1. Стиль керівництва, зокрема, виділяють а) директивний (викладач сам вирішує що робити, як і коли), б) демократичний (викладач спільно з студентами вирішує, що має бути зроблено), в) недирективний (викладач не впливає на хід заняття). На вибір стилю впливають: рівень знань студентів, кількість/тип матеріалу; фаза, в якій перебуває група; особистість викладача; спостереження за ходом заняття. Викладач повинен вибирати керівний стиль відповідно до навчальної мети.

2. Темп заняття. Викладач повинен:

- звертати увагу на часові рамки;
- прискорювати або сповільнювати темп заняття;
- розглядати всі заплановані теми;
- приймати допомогу студентів у контролі за темпом заняття.

3. Спрямованість заняття. Завданнями викладача є:

- визначати зміст заняття;
- виключати зовнішні відволікаючі впливи;
- уникати відступів, дотримуватись теми заняття;
- дозволяти студентам допомагати підтримувати спрямованість заняття.

В організації навчального процесу необхідно створювати **умови для запам'ятовування**. Цьому сприяють:

1. Організація матеріалу:

- використовувати план занять і підводити підсумок занять;

- використовувати сучасні органайзери;
- відзначати переходи від однієї частини теми до іншої;
- використовувати нумерацію.

2. Ясність викладу:

- використовувати приклади;
- давати визначення всім новим термінам;

- пояснювати взаємозв'язок різних частин матеріалу;
- уникати невизначених термінів (напр. «іноді», «звичайно»);

- відповідати зрозуміло на запитання студентів.

3. Виділення (акценти!);

- використовувати різну забарвленість голосу і швидкість мовлення;

- звертати увагу на мову поведінки і жестикуляції;

- використовувати наочні засоби (дошка, слайди, мультимедійна презентація);

- демонстрація вмінь;

- виділяти важливі моменти, використовувати повторення.

4. Стимуляція активного запам'ятовування:

- рекомендувати ведення записів;

- давати можливість використовувати отримані вміння;

- просити студентів відтворити/адаптувати матеріал;

- визначати/обговорювати друкований матеріал, радити консультації фахівців;

- давати чи рекомендувати літературні джерела.

Невід'ємною частиною навчання є **оцінювання студентів**. Робота викладача при цьому повинна включати такі моменти:

1. спостереження за студентами (спостерігати за старанністю студентів);

2. опитування - застосовувати різні типи питань: 1) відкриті («Що?», «Як?», «Чому?»), 2) закриті («Може?», «Має?»), диференціювати при цьому час очікування; враховувати та використовувати різні рівні питань:

- 1) питання відтворення (ставити питання, що вимагають від студента представити загальні медичні дані або інформацію про пацієнта, показати вміння);

- 2) питання аналізу і синтезу (ставити питання, що вимагають від студента проявити розуміння матеріалу, наприклад, виділити взаємозв'язок між різними частинами теми; об'єднати різні концепції в пов'язане ціле; просити застосувати міркування методом виключення);

- 3) спрямовані питання – питання на застосування (задавати питання відтворення або аналізу/синтезу з вимогою застосування знань, умінь і установок по відношенню до конкретного пацієнта);

3. Заохочення самооцінки (просити студентів проводити самооцінку «Як ви думаєте?», «Ви можете стверджувати, що ...?»).

У педагогічній діяльності повинен бути **зворотній зв'язок**. Для його забезпечення використовують такі моменти:

1. Мінімальний зворотній зв'язок:

- говорити студентів, що його/її дії правильні або неправильні;

- погоджуватися або не погоджуватися з думкою студента;

- використовувати незвукові методи (наприклад, кивання головою).

2. Поведінковий зворотній зв'язок:

- пояснювати студентів, чому його/її дії правильні або неправильні;

- давати пояснення щодо згоди або незгоди з думкою студента.

3. Інтерактивний зворотній зв'язок. Заходи, що полегшують проведення цієї категорії: брати до уваги особисті проблеми/ситуації студента; погоджуватися зі студентом у відношенні поставлених цілей; забезпечити зворотній зв'язок (мінімальний, поведінковий) у процесі навчання. Викладач повинен проводити зворотній зв'язок на самооцінку студента, визначати реакцію студента на зворотній зв'язок, розробляти план дії спільно зі студентом.

В сучасних умовах, у зв'язку із введенням у вузах кредитно-модульної системи навчання, особливої уваги потребує **стимулювання самостійного навчання**.

1. Мотивація для самонавчання. Серед типів мотивації виділяють: мета, необхідність, ерудиція. Негативно впливають так звані «перешкоди»: «перегорання» у навчанні, завантаженість щоденною роботою, однокурсники, викладачі. Для підвищення мотивації викладач може:

- просити студентів визначити цілі, потреби та інтереси, питати, як вони хочуть досягти задоволення власних потреб;

- відкрито заохочувати прагнення до подальшого навчання;

- використовувати полеміку/сумніви; проводити «брейн-шторм», записувати теми для подальшого розгляду;

- моделювати мотиваційну поведінку при самоосвіті.

2. Ресурси: додаткове читання; консультації з однокурсниками, експертами, робота з пацієнтами; комп'ютер.

Проводячи практичне заняття з студентами на клінічній кафедрі, кожен викладач усвідомлює, що сьогоднішній студент через 2-3 роки – наш колега, який асистує під час операції, чергує разом з нами в клініці. З ким нам доведеться співпрацювати через певний проміжок часу у великій мірі залежить від нас, викладачів, від нашої гнучкості, індивідуальності підходу, бажанні підвищувати професійний педагогічний рівень.

Література

1. Вітенко І.С. Загальна та медична психологія: Підручник для студентів медичних ВУЗів / І. С. Вітенко. – К. : Здоров'я. – 1994. – 295 с.

2. Романенко О. В. Психологічні особливості студентів – майбутніх лікарів як фактор в організації навчального процесу / О. В. Романенко, І. О. Погоріла // Теоретичний та науково-методичний часопис. Вища освіта України. – Додаток 4, том III (15). – 2009. – С. 489-453.

Одержано 16.09.2013 року.